

Asia: VN/9336/2025

Lausuntopyyntö maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta Suomen karhukannan hoitosuunnitelmaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

YLEISTÄ

Lausunnon kohteena olevan kannanhoitosuunnitelman valmistelu on Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan toteutettu liian suppeasti ainoastaan virkamiestyönä. Valmisteluprosessissa merkittävä puute on siten se, ettei keskeisiä sidosryhmiä ja kentän toimijoita ole osallistettu lainkaan. Lisäksi valmistelun perustana olevaa karhukannan hoitosuunnitelmaa vuodelta 2022 voidaan pitää monilta osin edelleen varsin ajantasaisena.

Hallitusohjelmaan kirjattu suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen toteutuminen on tärkeä ja perusteltu tavoite. Se ei valitettavasti karhun osalta hoitosuunnitelman linjausten johdosta ole parhaimmillaankaan toteutumassa kuin aivan tiheimmän kannan alueella.

Metsästäjät kuitenkin kokevat karhun kattavan kannanhoidollisen metsästyksen toteutumisen varsin tärkeänä. Metsästäjäliitto järjesti pääsiäisen 2025 aikana jäsenilleen laajan suurpetoaiheisen jäsenkyselyn, johon saatiin 4415 vastausta. Vastaajista peräti 93,5% piti joko erittäin tai melko tärkeänä, että karhun kannanhoidollinen metsästys saadaan jälleen käyntiin.

Hoitosuunnitelman tavoitteet

Suunnitelman keskeisinä tavoitteina ovat säilyttää karhukanta suotuisalla suojelutasolla, huomioida hoidon yhteydessä taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset näkökohdat sekä alueelliset erityispiirteet sekä ylläpitää karhukannan ihmisarkuutta.

Nämä tavoitteet ovat pääosin kannatettavia, mutta käytännön toteutus vaatii parannuksia. Karhujen aiheuttamat vahingot, mukaan lukien pihakäynnit, ovat lisääntyneet suurpedoistamme suhteellisesti eniten ja niiden hallinta on olennaista sosiaalisen kestävyys turvaamiseksi. Pää tavoitteisiin tulisi Metsästäjäliiton mielestä lisätä selkeä kirjaus, että karhukannan aiheuttamat vahingot pyritään pitämään vähäisinä tai estämään niiden syntyminen kokonaan.

Monilajinen kannanhoito

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että karhukannan hoitoa ei voida tarkastella erillään muista suurpedoista. Käytännössä monilajinen tarkastelu on kuitenkin rajautunut ainoastaan hirvieläinten ja karhun suhteeseen. Suurpetojen kokonaismääriä (esimerkiksi maakunnittain) ei käsitellä lainkaan, mikä on Metsästäjäliiton mielestä vakava puute: tarkastelun tulisi koskea kaikkia suurpetoja ja hirvieläimiä.

Metsästäjäliitto muistuttaa, että sosiaalisen kestävyys paine kasvaa erityisesti alueilla, joissa suurpetojen kannanhoidollinen metsästys ei ole mahdollista. Tällöin alueelliset erot korostuvat, jolloin suurpetojen kannanhoidomallin tulee myös voida reagoida niihin.

Suotuisan suojelutason viitearvon määrittelystä

Suomessa ei ole tehty karhukannan elinvoimaisuusanalyysiä, joten malliperusteista arviointia ei voitu käyttää. Suotuisan suojelutason viitearvo on kannanhoidosuunnitelmaluonnoksessa määritetty vertailevan lähestymistavan avulla seuraavien tietojen perusteella:

1. Karhukanta EU-jäsenyyden alkaessa (1995): noin 700 yli yksivuotiaista yksilöä.
2. Historiallinen kanta-arvio (1860-luku): 655–1352 yksilöä.
3. Ensimmäinen raportointikausi (2001–2006): kanta 800–1100 yksilöä, arvioitu suotuisaksi.
4. Ruotsin viitearvo: 1400 yksilöä, joka perustuu elinvoimaisuusmalliin.

Näiden perusteella Suomen karhukannan suotuisan suojelutason viitearvoksi on kannanhoidosuunnitelmaluonnoksen mukaan asetettu 1400 yksilöä.

Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan suotuisan suojelutason viitearvon ei tule ylittää tasoa, jolla karhukanta jo aiemmin on arvioitu suotuisaksi eli siten karhujen vähimmäisyksilömäärän suotuisalla suojelutasolla tulee olla 800.

Metsästäjäliitto muistuttaa, että Suomen metsäala ja siten karhulle soveltuvan elinympäristön pinta-ala on pienempi kuin Ruotsin, joten suora vertailu on kyseenalaista. On tarpeen huomioida, että karhukanta on jo reilusti tuplaantunut kyseisen ensimmäisen raportointikauden arvion jälkeen. Metsästäjäliitto haluaa lisäksi nostaa esiin, että Suomen pitkä itäraja turvaa geneettistä monimuotoisuutta. On useassa yhteydessä todennettu, että Venäjältä tuleva karhujen tulomuutto on merkittävää. Näistä seikoista johtuen Metsästäjäliitto ei näe 1400 yksilön viitearvotasoa perusteltuna.

Populaatiomallinnus ja kanta-arviot

Metsästäjäliitto näkee, että tarve parantaa suurpetojen kanta-arvioiden tarkkuutta esimerkiksi populaatiomallien avulla on laajasti tunnistettu. Luonnonvarakeskus (Luke) on jo julkaissut karhukannasta ensimmäisen mallinnusversion. Siinä on kuitenkin muun muassa skaalauksia, jotka vaativat Metsästäjäliiton mielestä lisäarviointia. Liitto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että mallit tulee vertaisarvioida kattavasti ennen virallista käyttöönottoa ja kanta-arvioiden julkinen ”läpivalaisu” tulee suorittaa huolellisesti ja avoimesti.

Lisäksi karhukannan koon osalta hoitosuunnitelmassa esitetyt arviot eivät vastaa paikallisten havaintojen perusteella tehtyjä arvioita erityisesti Pohjois-Karjalan alueella. Esimerkiksi Tohmajärven ja lähialueiden metsästysseurojen havaintojen mukaan karhujen määrä on viime vuosina kasvanut selvästi, mikä on räikeässä ristiriidassa Luonnonvarakeskuksen tilastojen kanssa, joiden mukaan kanta olisi kyseisellä alueella pienentynyt. Useiden seurojen rajatuilla alueilla on havaittu keväisin varsin runsaasti karhuja. Myös riistakameroiden havainnot viittaavat siihen, että alueella esiintyy huomattavasti enemmän yksilöitä kuin viime aikojen virallisissa arvioissa on esitetty.

Lisäksi Metsästäjäliiton saamien tietojen mukaan Varsinais-Suomessa on havaittu karhupentueita vuosina 2022 ja 2024. Kyseessä on sama naaras, joka on saanut kaksi pentua molempina vuosina. Näitä havaintoja ei kuitenkaan ole jostain syystä kirjattu virallisiin pentuetietoihin kannanhoitosuunnitelmassa.

Metsästäjäliitto muistuttaa, että karhu on vaikeasti havaittava laji, ja erityisesti pentueiden havaitseminen edellyttää paikallista osaamista ja karhun havainnointiin perehtyneiden metsästäjien asiantuntemusta. Liitolla on aktiivisilta karhunmetsästäjiltä saatuja selkeitä käytännön viitteitä, että esimerkiksi hyvinä marjavuosina kannan havainnointi vaikeutuu entisestään. Käytännön kenttätöön

perusteella voidaankin Metsästäjäliiton mielestä todeta, että karhukannan arviointi ilman metsästyksen yhteydessä saatavaa havaintoaineistoa on huomattavan epävarmaa. Tämän vuoksi alueellisten, paikalliseen havaintotietoon perustuvien arvioiden huomioiminen on välttämätöntä luotettavan kokonaisarvion muodostamiseksi.

Kannanhoitoalueista

Karhukannan hoitoalueet on kannanhoitosuunnitelmaluonnoksessa jaettu viiteen alueeseen: poronhoitoalue sekä lisäksi neljä muuta kannanhoitoaluetta poronhoitoalueen ulkopuolella (itäinen, keskinen, läntinen ja eteläinen).

Metsästäjäliiton mielestä kannanhoitoalueiden rajauksen tulisi perustua joko riistakeskusalueisiin tai maakuntarajoihin – esitetty käytäntö ei ole johdonmukainen ja se tulisi vaikeuttamaan merkittävästi kannan hallinnointia ja poikkeuslupien perustelua alueellisesti. Rajojen yhdenmukaisuus hallintorakenteiden kanssa helpottaisi toimeenpanoa ja vuoropuhelua alueellisten toimijoiden kanssa.

Riistaneuvostojen roolia karhukannan hoidossa tulee selkeyttää. Alueelliset riistaneuvostot (ARN) arvioivat vuosittain sidosryhmiä kuultuaan karhukannan hoitosuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista alueellaan. Metsästäjäliiton mielestä on perusteltua antaa alueelliselle riistaneuvostolle mahdollisuus esittää oma näkemyksensä poikkeuslupien suuntaamisen tarpeesta alueellisen riistatalouden näkökulmasta.

ARN:n kannanoton mahdollisuutta tukevat sekä suurpetopoliitiikan arviointi (Pohja-Mykrä ym. 2014) että riistaneuvostojen työn arviointi (2016). Alueellisen riistaneuvoston tulee antaa näkemyksensä ja mielipiteensä karhun kannanhoidon onnistumisesta tarkastelemalla alueensa riistataloudellista kokonaiskuvaa ja karhun vaikutuksia tähän kokonaisuuteen. Riistaneuvostojen roolia poikkeuslupaperusteita kokoavassa prosessissa tulisi Metsästäjäliiton mielestä lisätä. Alueen sidosryhmäkuulemiset poikkeuslupaperusteiden tuottamisessa ovat myös tärkeässä roolissa.

Keskinen kannanhoitoalue ongelmallinen

Kannanhoitosuunnitelmaluonnoksessa tavoitteena keskisellä kannanhoitoalueella on pitää karhukannan tiheys sellaisella tasolla, että vahingot ja haitat ihmistoiminnoille pysyvät kohtuullisina. Lisäksi alueen toivotaan tukevan karhukannan levittäytymistä länteen ja etelään soveltuville elinalueille.

Karhutihentymiä suunnitelmaluonnoksen mukaan seurataan, ja niitä voidaan purkaa kannanhoidollisella metsästyksellä, jolloin pyritään säilyttämään karhujen ihmisarkuus ja ehkäisemään niiden kielteisiä vaikutuksia. Tarvittaessa asetetaan naaraskiintiöitä turvaamaan kannan tuottokyky ja levittäytyminen. Metsästyksen tarve arvioidaan vuosittain kanta-arvion perusteella, ja kestävyys varmistetaan suurimmalla sallitulla saalismäärällä. Mikäli metsästyslakia muutetaan, vahvistetaan ministeriön asetuksella kannanhoidollisten poikkeuslupien päämäärät alueittain.

Metsästäjäliitto näkee merkittäviä puutteita keskeisen kannanhoitoalueen toimenpidesuunnittelussa. Ensinnäkin EU:n luontodirektiivi ei edellytä karhukannan aktiivista levittämistä uusille alueille, joten tämän tavoitteen perustelu ei ole siten kestävä. Lisäksi keskeisin puute on, että esitetty malli ei Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan aidosti lisää karhujen ihmisarkuutta kuin yhdellä alueella eli ainoastaan itäisessä Suomessa – ylivoimaisesti suurin osa maasta jää tämän tavoitteen ulkopuolelle. Tämä ei ole Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan missään tapauksessa hyväksyttävää: myös keskinen kannanhoitoalue tulee sisällyttää kannanhoidolliseen metsästyksen vahinkojen hallitsemiseksi ja ihmisarkuuden luomiseksi sekä ylläpitämiseksi.

Lisäksi karhunmetsästyksen mahdollisuutta on syytä aidosti tarkastella myös läntisellä ja eteläisellä alueella kannan väistämättä levittäytyessä. Tämä on sosiaalisen hyväksyttävyyden kannalta tärkeää: hallittu ja tarkasti rajoitettu metsästys edistää hyväksyttävyyttä uusilla alueilla, joille karhukanta levittäytyy.

Kannanhoitosuunnitelmaluonnoksessa ensimmäistä kertaa nostettu esitys naaraskiintiöistä vaikeuttaisi poikkeuslupien käyttöä käytännössä merkittävästi. Mikäli naaraskiintiöt täyttyvät, estyy muidenkin myönnettyjen lupien käyttö: metsästystilanteessa uroksen varma erottaminen on käytännössä mahdotonta. Tämä aiheuttaa merkittävää epävarmuutta ja heikentää metsästyksen sujuvaa toteutusta.

Lisäksi karhukannan merkittävä kasvattaminen alueilla, joilla on jo tiheä susikanta (esim. Lounais-Suomi) tai merkittävä ihmistiheys (ns. ruuhka-Suomi), on käytännössä kestäväntöntä ja vaatisi erillistä vaikutusarviointia. Karhun poikkeuslupamäärissä tulisi lähtökohtaisesti aina huomioida alueellisen susi- ja ilveskannan vahvuus.

Karhu ja hirvieläimet

Karhukannanhoidossa hirvieläinten suhteen haasteellisimmin on itäinen kannanhoitoalue. Metsästäjäliiton mielestä luonnoksessa esitetty malli, jossa korkeampia hirvikantoja kompensoitaisiin korotetuilla hirvivahinkokorvauksilla, on arveluttava. Alueilla, joissa sorkkaeläinkannat ovat jo valmiiksi erittäin alhaisia ja suurpetotiheys korkea, on metsästysseuroilla haasteita maksaa kohoavia metsästysoikeuksien vuokria metsästysmaistaan, koska metsästyksestä

ei saada tuottoa vähäisten hirvieläinkantojen takia. Toisaalta samaan aikaan karhunmetsästyksen estyttyä tuloja ei ole saatu aiempaan tapaan sieltäkään.

Karhun ja muiden suurpetojen poikkeuslupien myöntämisessä on lisäksi otettava huomioon metsäpeurakannan tila erityisesti susialueilla. Kainuun metsäpeuran lisääntymisalueella äskettäin havaittu huono vasatuotto osoittaa selvästi tarpeen rajoittaa suurpetokantoja metsäpeuran elinalueilla. Metsästäjäliitto haluaa tuoda erityisesti esiin, että metsäpeura on kansainvälisesti ainutlaatuinen laji, jonka suojelu aidosti vaatii erityistoimia Suomessa. Metsäpeuran suojeluun on meillä panostettu erittäin merkittäviä määriä julkista rahaa, joten on vähintäänkin perusteltua pitää huolta panostusten toteutumisesta kasvavien suurpetokantojen tilanteen vallitessa ja huomioida asia konkreettisesti myös karhukannan hoidossa.

Suurriistavirka-aputoiminta (SRVA)

Hoitosuunnitelmaluonnoksessa ei varsinaisesti esitetä uusia konkreettisia toimia suurriistavirka-aputoiminnan (SRVA) tueksi. Ratkaisuksi esitetty SRVA-henkilöiden laajempi liikkuvuus ei ole kasvavan ja leviävän karhukannan tilanteessa liiton mielestä realistinen vaihtoehto keskeisen tärkeälle paikalliselle osaamiselle ja sen aktiiviselle kehittämiselle.

Metsästäjäliitto muistuttaa, että SRVA:n onnistuminen edellyttää sekä paikallista osaamista että alueellista kattavuutta ja myös harjoitusmahdollisuuksia koko maassa uusille toimijoille ja koirille. Lisäksi on keskeisen tärkeää löytää yhtenäinen ja tasalaatuinen poliisin ja hätäkeskuksen toimintamalli, joka ei vaihtelee eri puolilla Suomea.

Laidunsuojaus ja korvaukset

Karhuvahinkojen osalta kustannusvastaavuusperiaate laidunaitojen tuessa toimii periaatteessa, mutta käytännössä vahingonkärsijöille jää kuitenkin merkittävä omavastuu. Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan korvauskynnyksiä tulisi alentaa ja karhun aiheuttamat vahingot tulee korvata täysimääräisesti.

Yhteenveto:

Karhukannan hoitosuunnitelmassa on sinänsä useita kannatettavia tavoitteita ja toimenpiteitä. Kuitenkin sosiaalisen kestävyysden turvaamiseksi valmistelun osallistavuutta, alueellista joustavuutta ja käytännön toimien kohdentamista on kehitettävä. Valtakunnallisesti tarpeeksi kattavan kannanhoidollisen metsästyksen, monilajisen kannanhoidon näkökulman sekä vahinkojen hallinnan

suhteen tarvitaan selkeämpiä ja alueellisesti toimivampia linjauksia. Lisäksi suotuisan suojelutason viitearvon perustelussa ja seurannassa on paremmin otettava huomioon realismi ja yhteiskunnallinen hyväksyttävyys.

Riihimäellä 21.5.2025

SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITTO – FINLANDS JÄGARFÖRBUND R.Y.

Toimeksi saaneena:

Ere Grenfors

Luonnon- ja riistanhoitopäällikkö

Lausunnon keskeinen sisältö

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä (enimmäispituus 1 sivu.)

Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan hallitusohjelmaan kirjattu tavoite suurpetojen, kuten karhun, kannanhoidollisen metsästyksen kattavasta toteuttamisesta on hyvin tärkeä, mutta hoitosuunnitelmaluonnos ei tarjoa siihen nyt riittävästi perusteita.

Metsästäjäliitto nostaa esiin, että hoitosuunnitelman puitteissa karhun kannanhoidollinen metsästys olisi parhaimmillaankin toteutumassa vain tiheimmän karhukannan alueilla idässä. Liiton mukaan tämä on selvä puute, sillä karhukanta kasvaa ja levittäytyy yhä laajemmalle alueelle. Lisäksi liitto kritisoi suunnitelman valmisteluprosessia: sidosryhmiä ei ole osallistettu riittävästi, mikä on heikentänyt valmistelun laaja-alaisuutta ja hyväksyttävyyttä.

Metsästäjäliiton mukaan karhukannan hoitoalueiden rajauksen tulisi perustua riistakeskusalueisiin tai maakuntarajoihin hallinnollisen johdonmukaisuuden takaamiseksi. Kannanhoidollisen karhunmetsästyksen tulisi ulottua heti alkuvaiheessa myös keskiselle kannanhoitoalueelle, joka sisältää Keski-Suomen ja Etelä-Savon maakunnat sekä osia Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Pohjois-Savon ja Kainuun maakunnista. Riittävän laajasti toteutettu ja tarkasti säädelty kannanhoidollinen metsästys edistää karhun ja ihmisen rinnakkaiseloa ja tukee tutkitusti karhun ihmisarkuuden säilymistä.

Vaikka hoitosuunnitelman tavoitteet ovat sinänsä suurelta osin kannatettavia, Metsästäjäliiton mielestä tietyt käytännön toimet kaipaavat parannuksia. Erityisesti karhujen aiheuttamien

vahinkojen ennaltaehkäisy sekä monilajinen kannanhoito eli suurpetojen sekä niiden saalislajien vuorovaikutus, vaikutukset ekosysteemiin ja ihmistoimintoihin edellyttävät selkeämpiä linjauksia. Lisäksi hoitosuunnitelmaluonnoksessa esitetään karhun suotuisan suojelun tason viitearvoksi peräti 1400 yksilöä. Suomi on jo aikanaan raportoinut EU:lle suotuisan suojelun tason toteutuneeksi karhukannan ollessa 800 yksilöä, jota Metsästäjäliitto pitää nykyisinkin perusteltuna viitearvon tasona.

Liitto muistuttaa myös, että karhukannan luotettava arviointi on erittäin haastavaa ilman karhunmetsästyksen yhteydessä kerättävää havaintoaineistoa. Kanta-arvioiden tarkkuutta tulee parantaa ja aineiston sekä käytettyjen menetelmien tulee olla avoimesti saatavilla ja kansalaisten ymmärrettävissä.

Liitto toteutti pääsiäisen 2025 aikana suuren suurpetoaiheisen jäsenkyselyn, johon vastasi 4415 jäsentä. Vastaajista 93,5 % piti joko erittäin tai melko tärkeänä, että karhun kannanhoidollinen metsästys saadaan jälleen käyntiin Suomessa.

Grenfors Ere
Suomen Metsästäjäliitto